

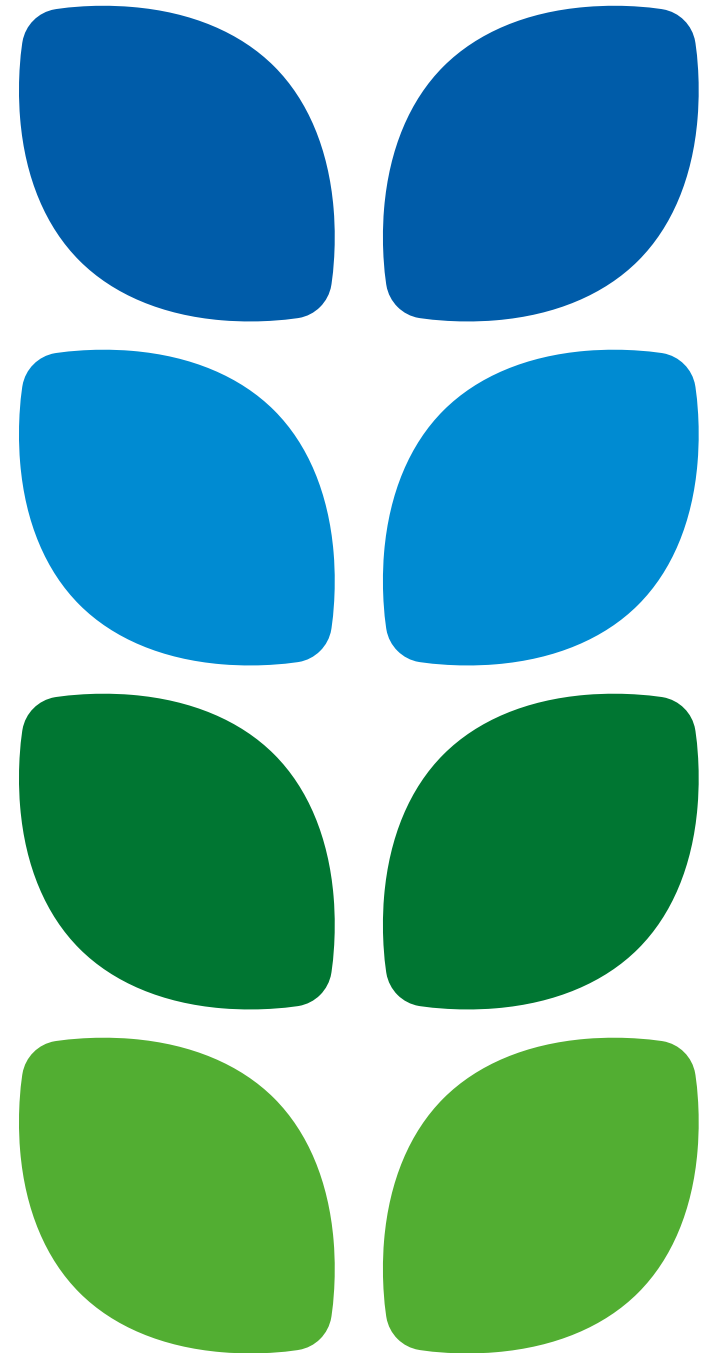


**Elintarvikemarkkina-
valtuutettu**

Reilut kauppatavat leipomo- ja konditoria-alalla

Kysely

Kevät 2023



Elintarvikemarkkinalaki

- Maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden tavarantoimittajien ja ostajien neuvotteluvoiman on yleisesti todettu olevan merkittävästi epätasapainossa Euroopan unionissa
- Tämän ongelman helpottamiseksi Euroopan unionissa on säädetty ns. kauppatapadirektiivi
 - suojaa pieniä ja keskisuuria tavarantoimittajia, jotka ovat sopimussuhteessa isojen yritysten kanssa
 - direktiivissä on määritelty 10 ehdottomasti kiellettyä käytäntöä (musta lista) sekä 6 käytäntöä, jotka ovat kiellettyjä, jos niistä ei ole sovittu selkeästi ja yksiselitteisesti (harmaa lista)
- Suomessa kauppatapadirektiivi on toimeenpantu elintarvikemarkkinalaissa
- Elintarvikemarkkinavaltuutettu valvoo laissa säädettyjen vaatimusten ja kieltojen noudattamista sekä neuvoa ketjun toimijoita niihin liittyvissä kysymyksissä

Elintarvikemarkkinalaki

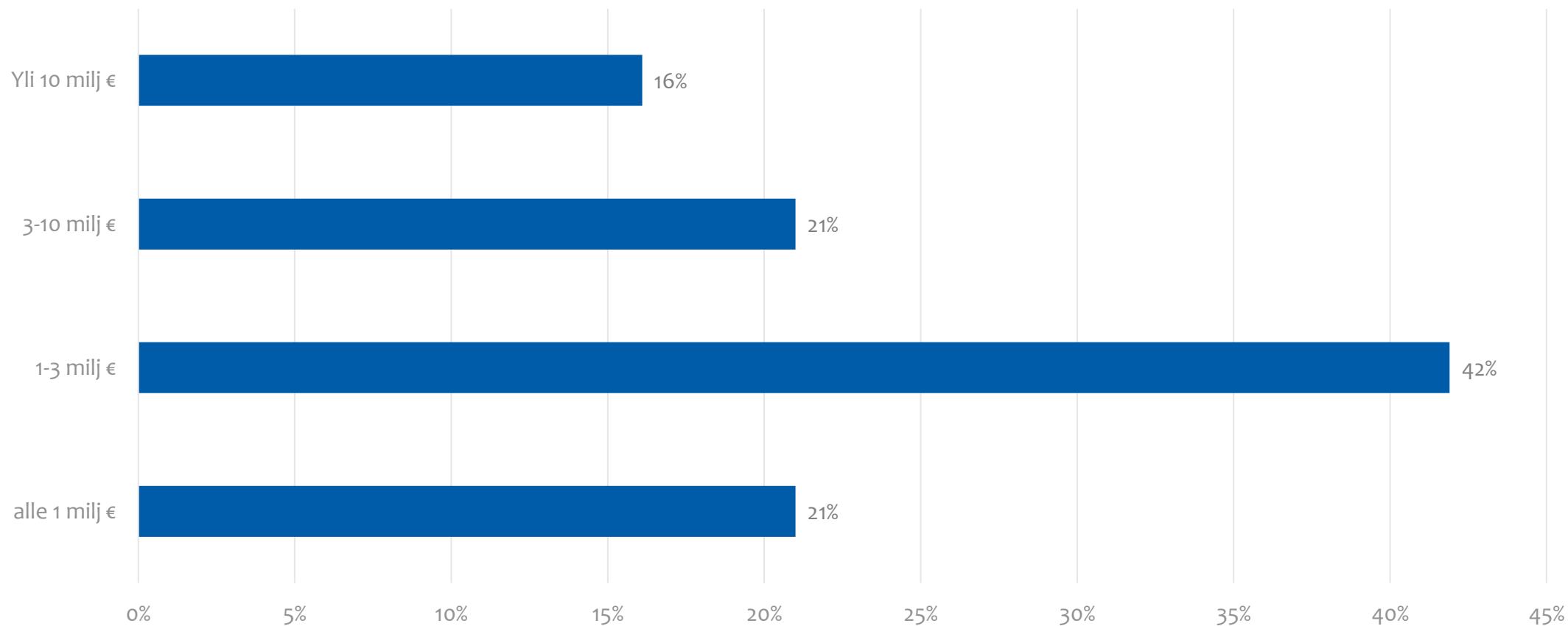


Kysely

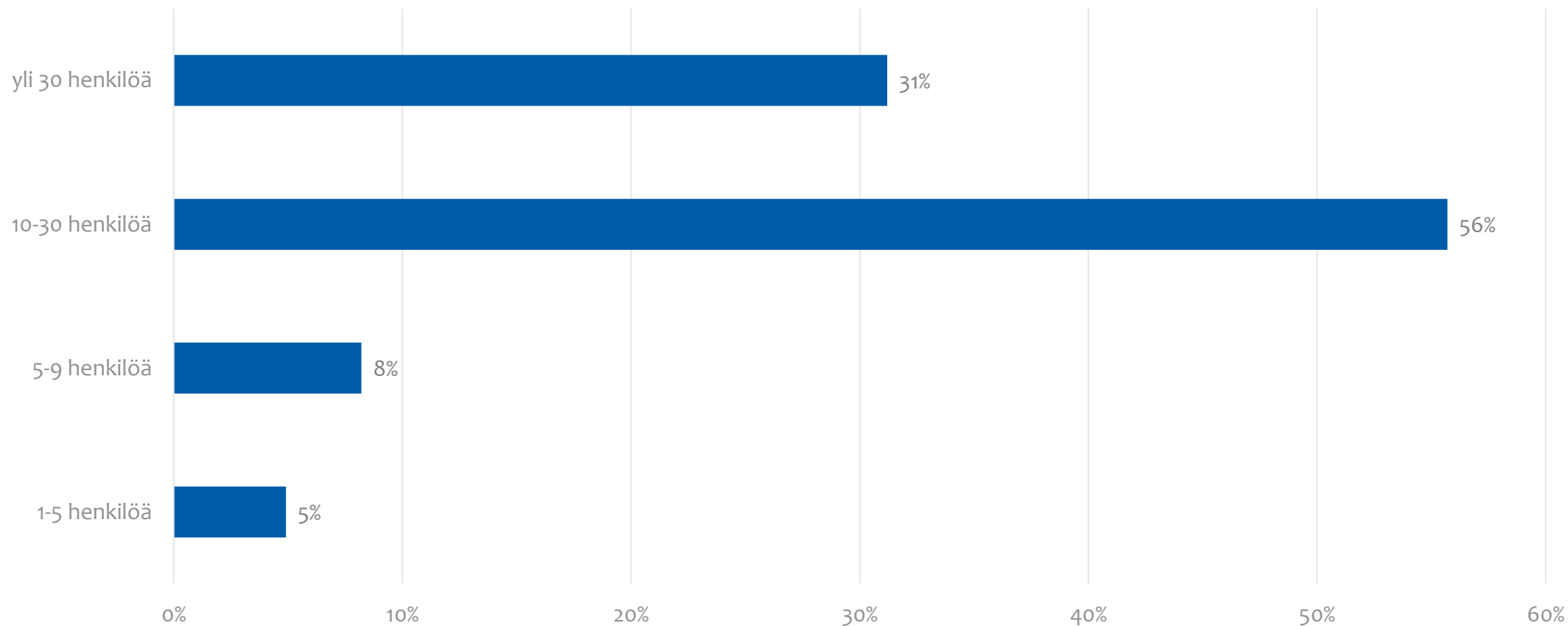
- Kyselyllä selvitettiin, noudatetaanko leipomo- ja konditoria-alan tuotteiden kaupassa reiluja kauppatapoja
- Lisäksi kartoitettiin, onko elintarvikemarkkinalaki vaikuttanut ketjun toimintaan
- Kysely oli suunnattu leipomo- ja konditoria-alan toimijoille
- Elintarvikemarkkinavaltuutettu hyödyntää kyselyn tuloksia elintarvikeketjun hankauskohtien tunnistamisessa erityisesti leipomo- ja konditoriatuotteiden kaupassa
- Lisäksi kyselyn tulosten perusteella kohdennetaan esimerkiksi valtuutetun antamaa ohjeistusta ja neuvontaa
- Kysely toteutettiin verkossa Webpropol-alustalla 10.5.-12.6.2023
- Kutsu kyselyyn lähetettiin noin 300 vastaanottajalle
 - vastauksia saatiin 62
 - vastausprosentti oli noin 20

Taustatiedot

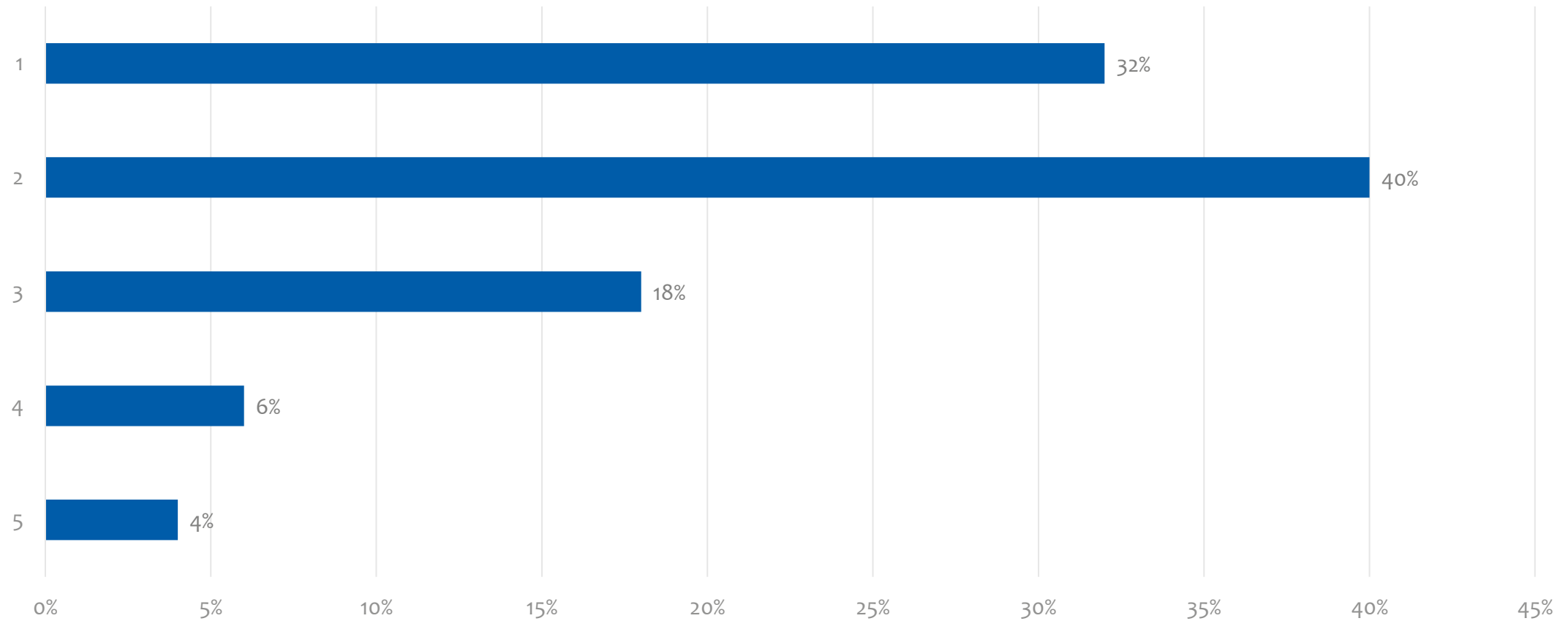
Vastanneiden yritysten liikevaihto (n=62)



Vastanneiden yritysten henkilöstön määrä (n=61)

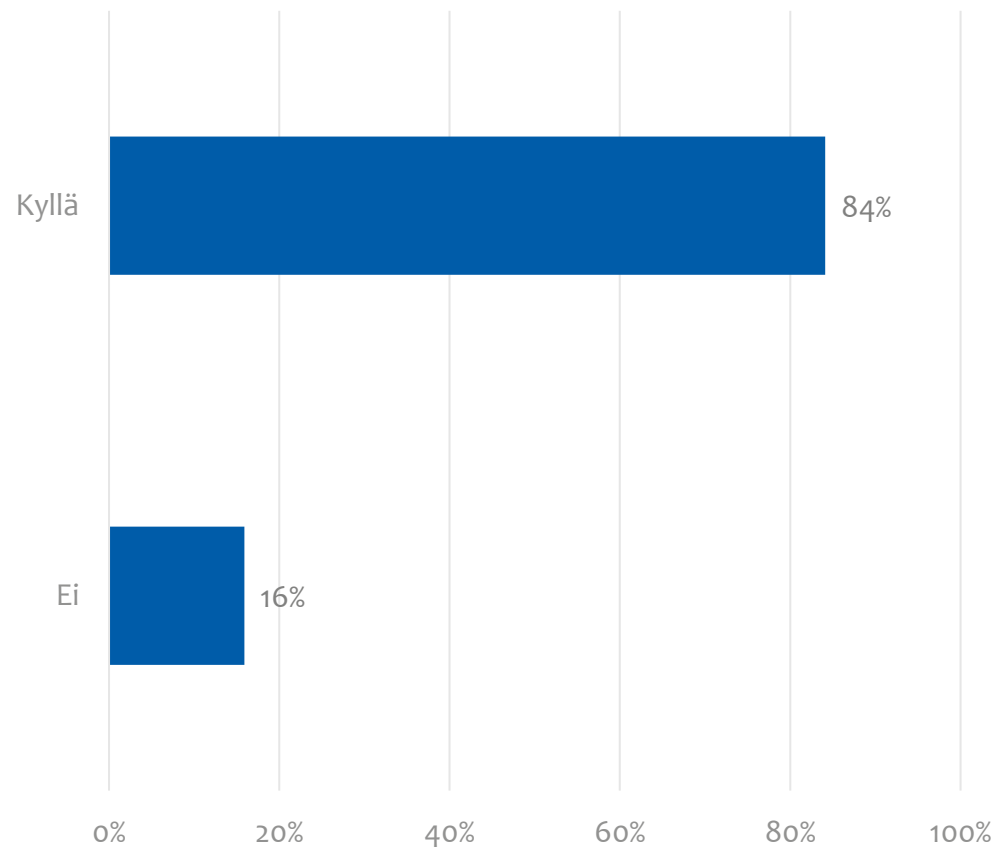


Kuinka monta ongelmaa vastaaja on maininnut? (n=50)



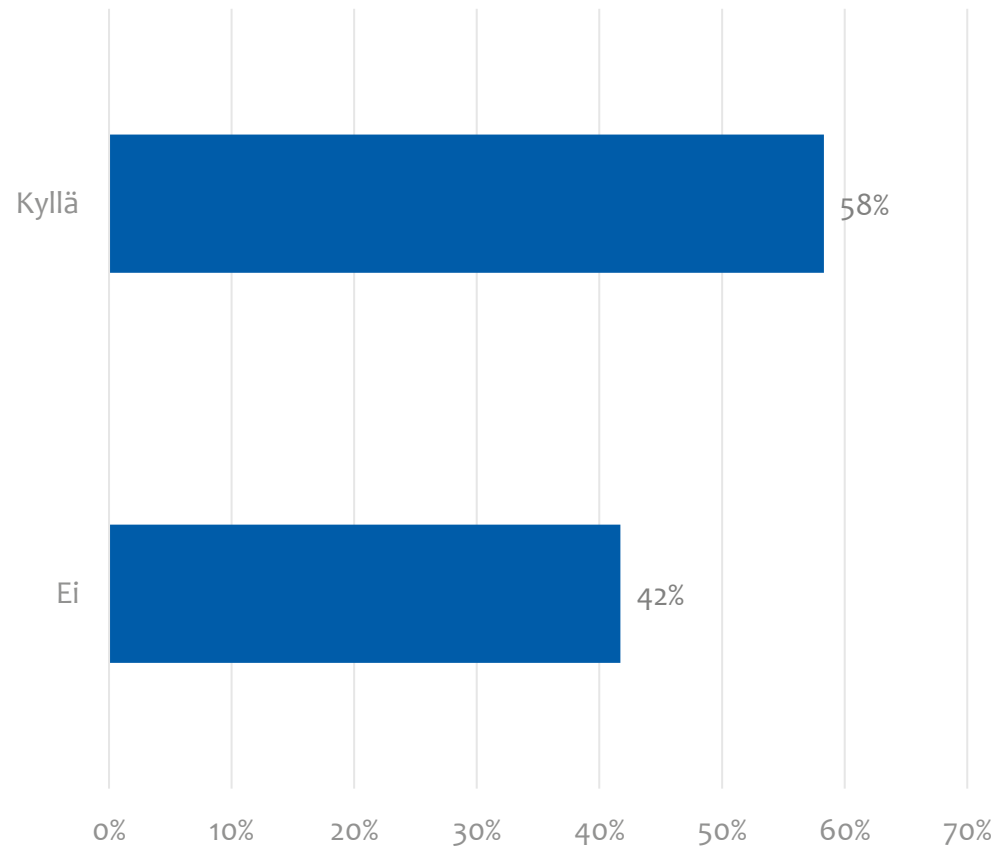
ETMV:n tunnettuus ja vaikuttavuus

Tiesitkö, että Suomessa on elintarvikemarkkinalaki? (n=62)



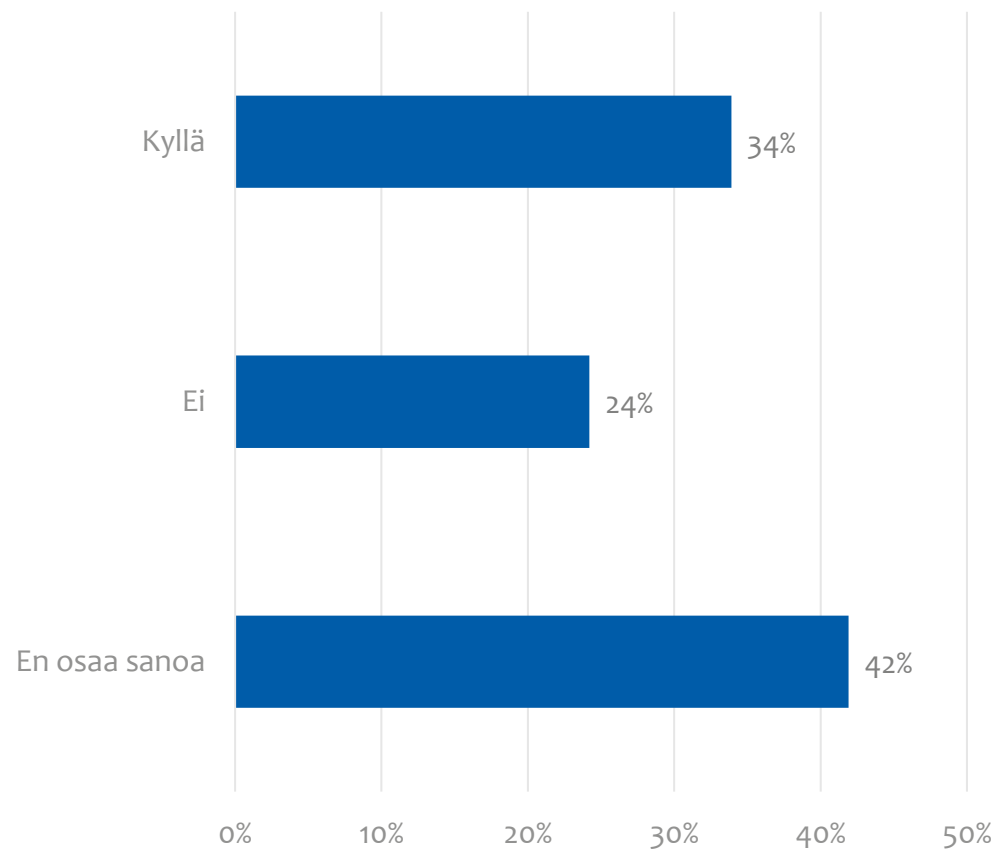
- Mitä suurempi yritys, sitä paremmin laki tunnettiin
 - alle 10 työntekijän yrityksistä kaksi kolmasosaa tunsivat lain, kun vähintään 30 työntekijän yrityksistä kaikki tunsivat lain
 - alle 1 M€ liikevaihdon yrityksistä lain tunsivat noin 72 %, kun 3-10 M€ lv yrityksistä vastaava osuus oli 92 % ja yli 10 M€ lv yrityksistä 100 %

Tiesitkö, että Suomessa toimii elintarvikemarkkina- valtuutettu? (n=60)



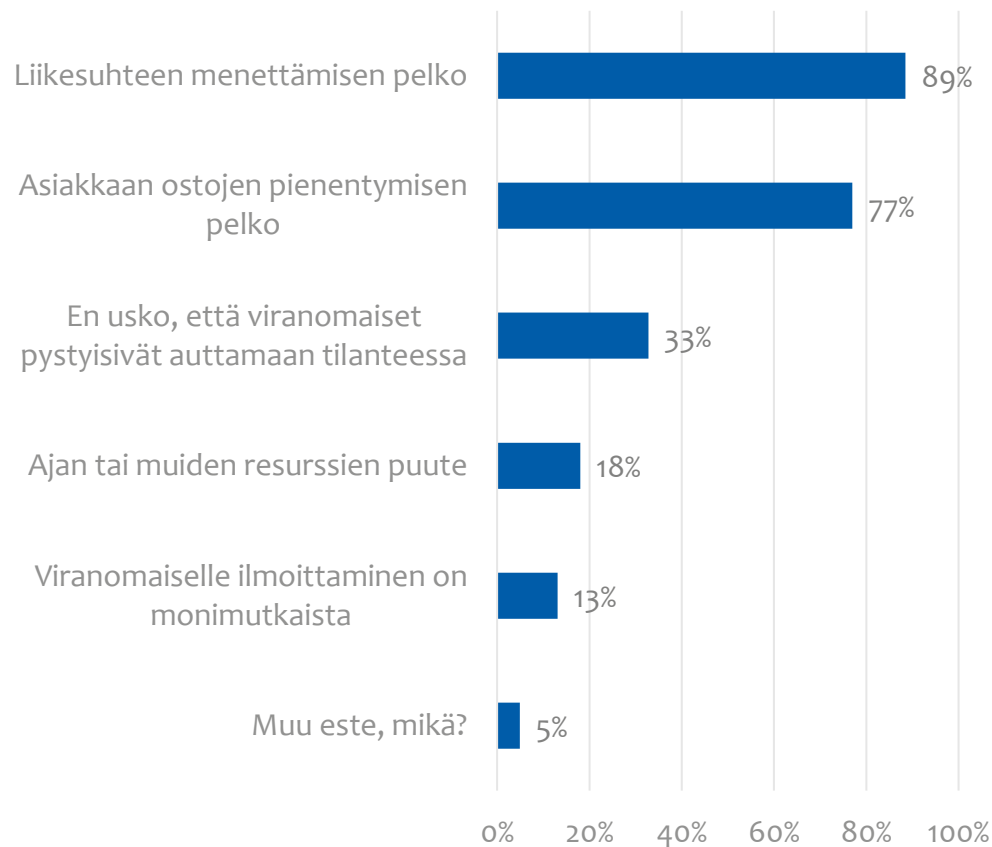
- Yrityskoon kasvaessa, kuten lain, myös valtuutetun tunnettuus parani
 - henkilömäärältään pienimmistä yrityksistä valtuutetun tunsivat noin neljännes, samoin liikevaihdoltaan pienimmistä yrityksistä
 - yli 30 henkilön yrityksistä liki neljä viidestä ja yli 10 M€ lv yrityksistä noin 90 % tunsivat valtuutetun

Jos olisit kokenut hyvän liiketavan tai lain vastaista toimintaa, voisitko ajatella tekeväsi elintarvikemarkkinavaltuutetulle toimenpidepyynnön? (n=62)



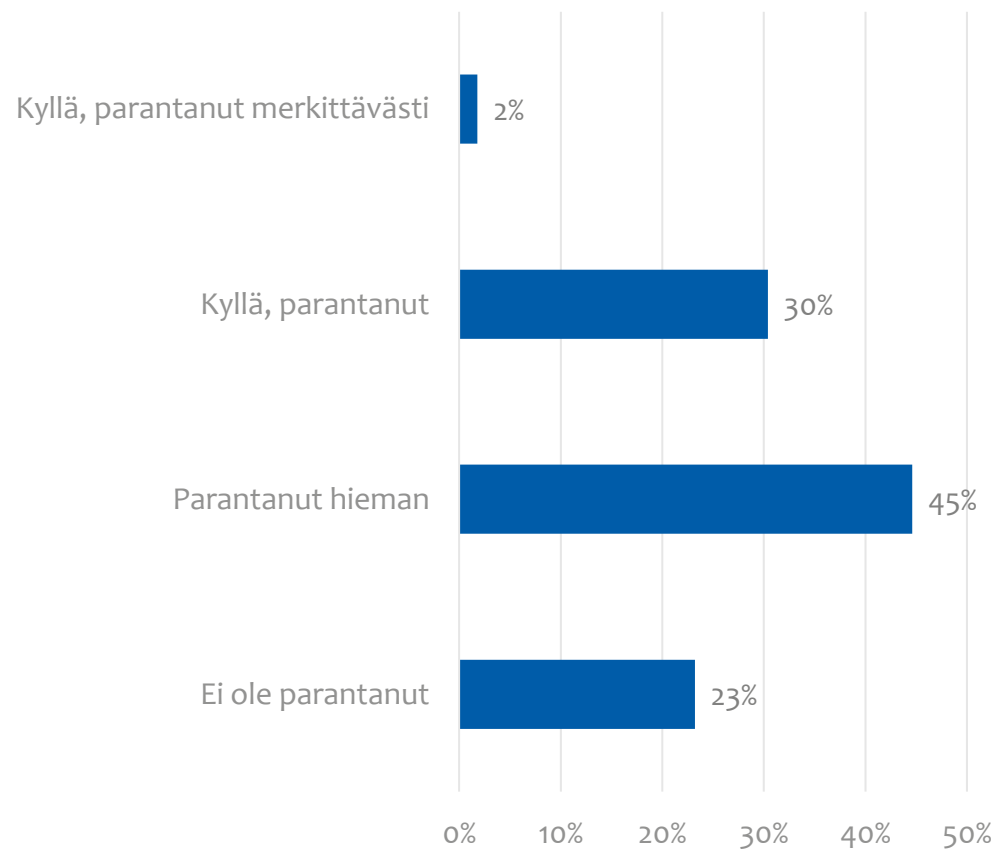
- Pienimmistä yrityksistä ei-vastanneiden osuus on huomattavan pieni
 - 0% alle 9 hengen yrityksistä
 - 7% alle 1 M€ lv yrityksistä
 - yli puolet pienimmistä yrityksistä vastasi eos
- Henkilömäärältään keskisuuret ja 1-3 M€ lv yritykset ovat epäilevimpiä
 - vähiten kyllä vastauksia
 - paljon eos vastauksia
- 3-10 M€ lv yritykset vastasivat useimmin kyllä
 - myös ei vastanneiden osuus suuri, koska eos vastanneiden osuus varsin pieni

Mitä esteitä toimenpidepyynnön tekemiselle elintarvikemarkkinavaltuutetulle mielestäsi voisi olla? (n=61)



- Liikesuhteen menettämisen pelko on merkittävin syy lähes kaikille ryhmille
 - 1-3 M€ lv yrityksille asiakkaan ostojen pientymisen pelko on mainittu hieman useammin
- Asiakkaan ostojen pientymisen pelko on toiseksi merkittävin syy
 - alle 9 henkilön ja 3-10 M€ lv yritykset mainitsivat muita harvemmin, yli 10 m€ lv yritykset muita useammin
- Lähes kaikissa ryhmissä kolmanneksi useimmin esteeksi koetaan se, että ei uskota viranomaisten pystyvän auttamaan tilanteessa
 - Pienimmät yritykset useimmin ja keskisuuret muita harvemmin

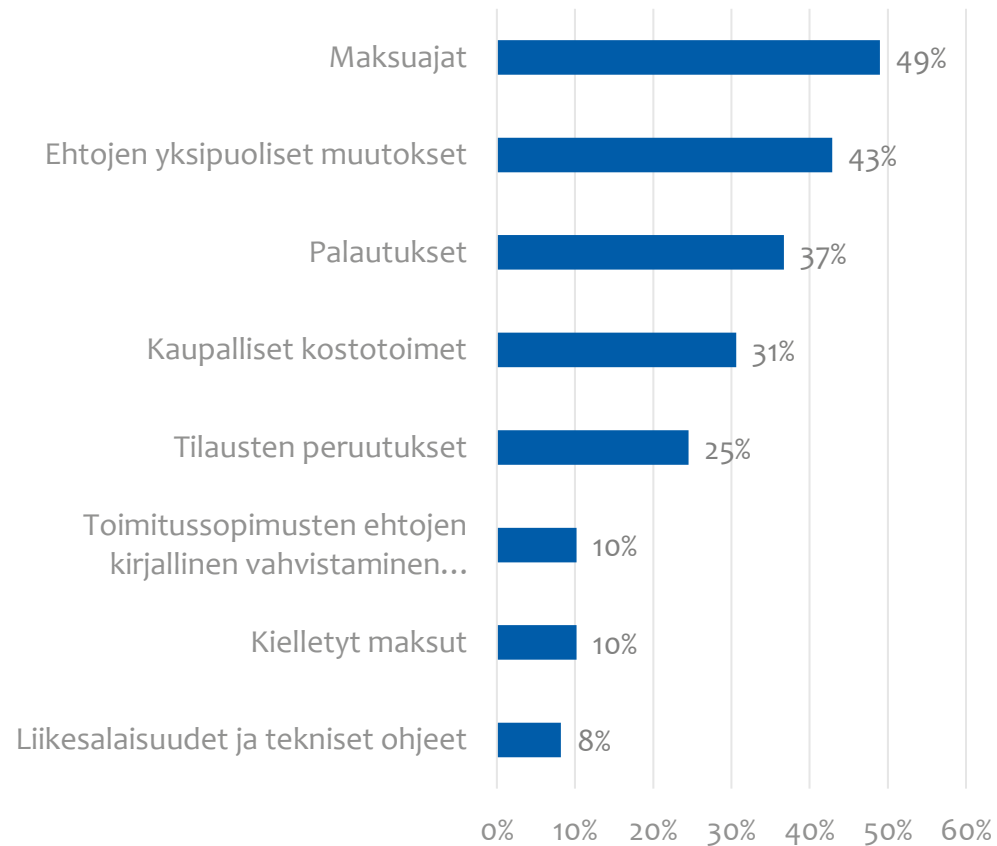
Onko elintarvikemarkkinalaki mielestäsi parantanut tavarantoimittajien asemaa elintarvikeketjussa? (n=56)



- Suurimmat yritykset kokevat muita useammin, että laki on parantanut tavarantoimittajien asemaa merkittävästi
- Pienimmät yritykset puolestaan kokevat muita useammin, että laki ei ole parantanut tavarantoimittajien asemaa
- Valtaosa keskisuurista yrityksistä kokee, että asema on parantunut hieman

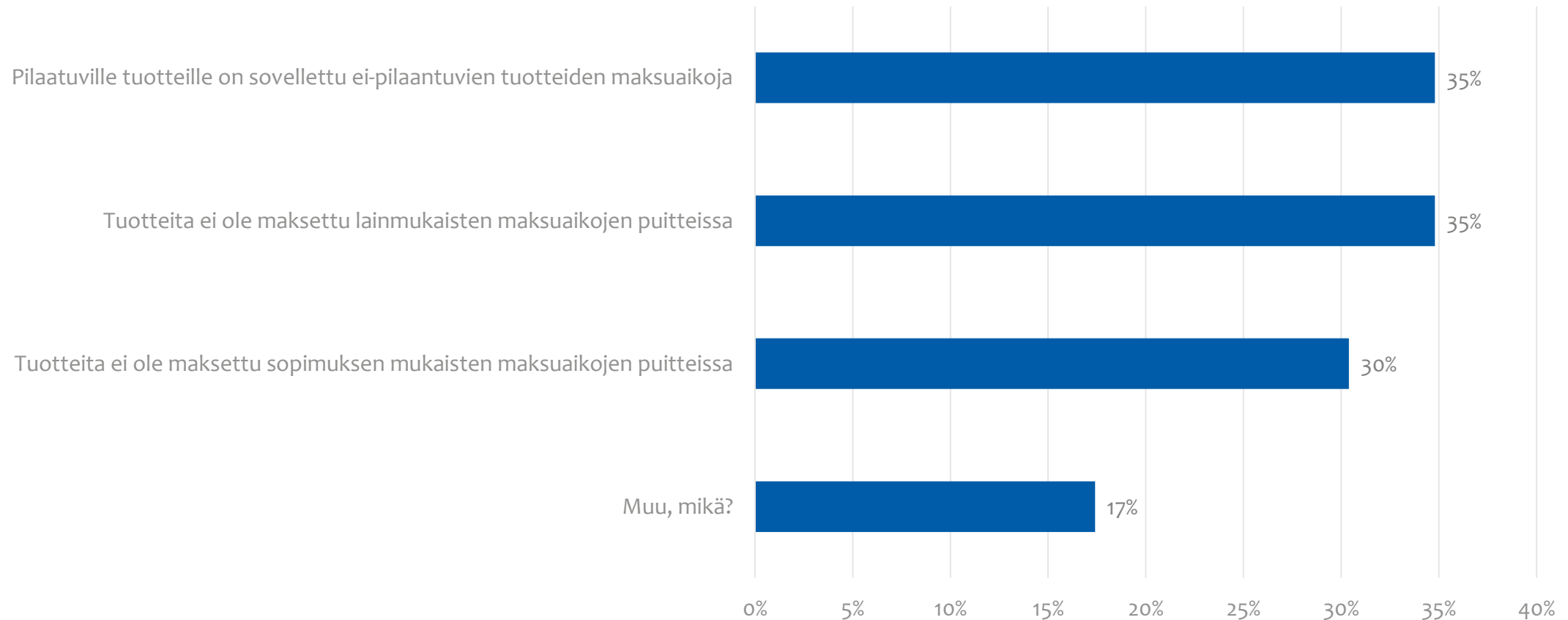
Elintarvikeketjun kauppatapojen hankauskohdat

Millä osa-alueilla leipomo- ja konditoria-alan kaupassa mielestäsi esiintyy ongelmia tai hyvien kauppatapojen vastaisia käytäntöjä? (n=49)



- Yli 30 hengen ja vähintään 3 M€ lv yritykset kokevat muita useammin maksuajat ongelmaksi
- Ehtojen yksipuoliset muutokset ovat tyypillisesti pienimpien yritysten ongelmia
- 3-10 M€ lv yritykset kokevat kaupalliset kostotoimet selvästi muita useammin ongelmaksi
- Tilausten peruutukset, toimitusehtojen vahvistamatta jättäminen ja liikesalaisuuksien ja teknisten ohjeiden oikeudeton käyttö ovat useimmin ongelmia pienimmille yrityksille

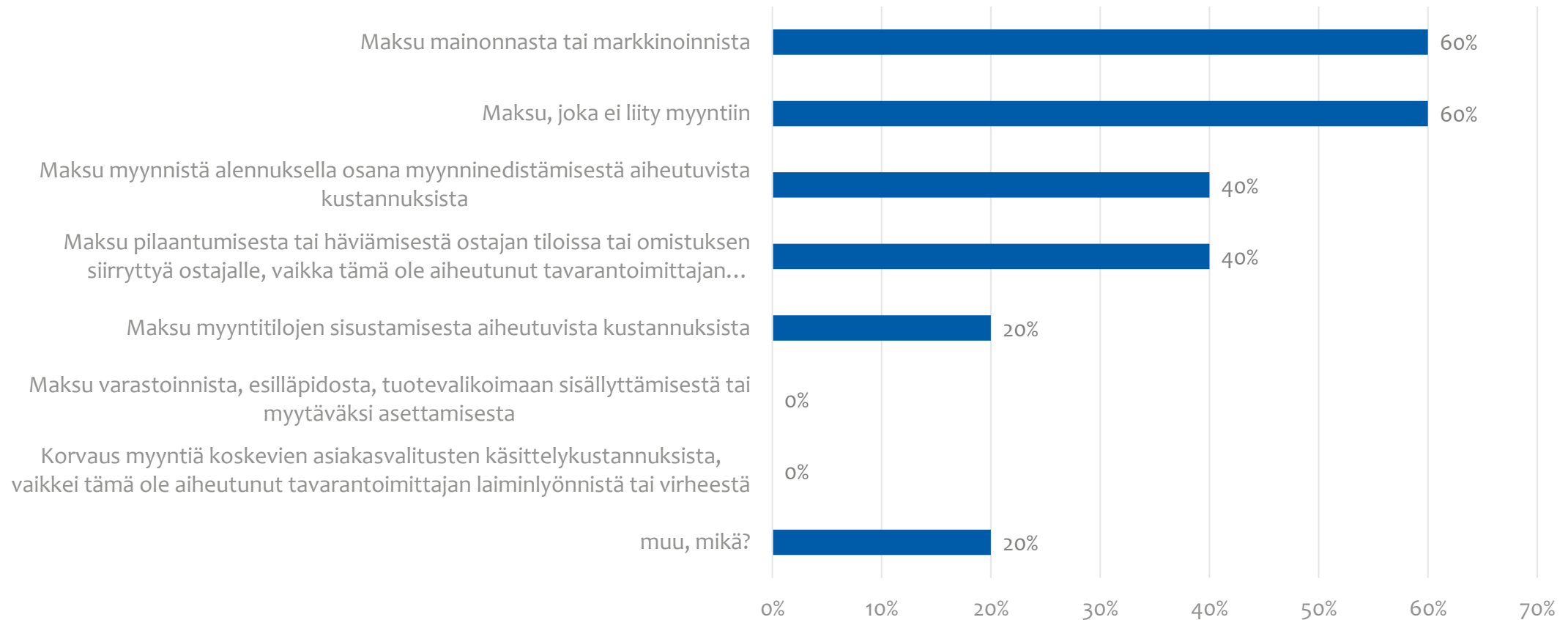
Minkälaisia maksuaikoihin liittyviä ongelmia leipomo- ja konditoria-alan tuotteiden kaupassa ilmenee? (n=23)



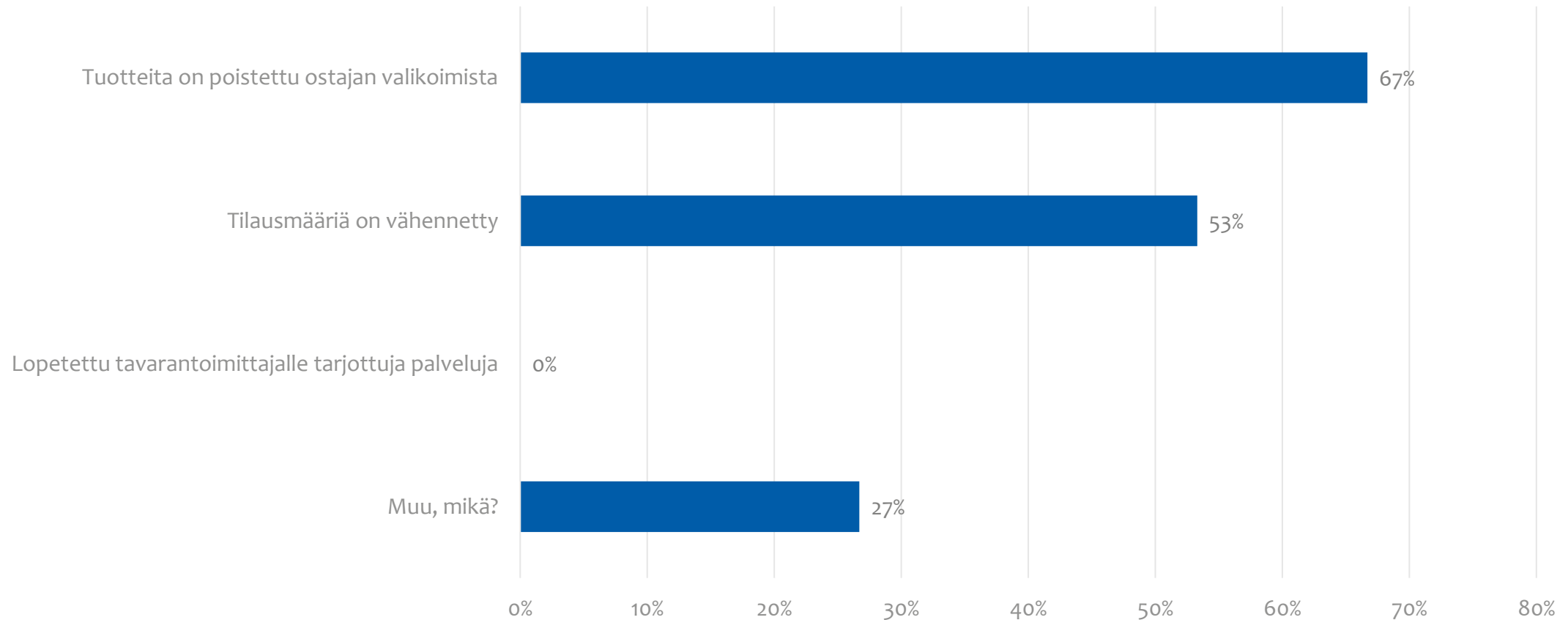
Minkälaisia sopimusehtojen yksipuolisiin muutoksiin tai tuotteiden palautuksiin liittyviä ongelmia leipomo- ja konditoria-alan tuotteiden kaupassa ilmenee?

- Yksipuoliset muutokset
 - kauppa on niin vahva, että pystyy käytännössä sanelemaan ehtojen muutoksia, koska tavarantoimittajilla ei ole varaa ottaa riskiä keskinäisen kaupan supistumisesta
 - erityisesti maksuajat ja laskutuskäytännöt
 - kun toimittajat ovat ehdottaneet lyhyempiä (muutetun lain mukaisia?) maksuaikoja, kauppa on vaatinut, että vastavuoroisesti hinnat laskevat
- Palautukset
 - varsin moni kertoi, että kauppa vaatii hyvitystä myymättä jääneistä tuotteista

Minkälaisia kiellettyihin maksuihin liittyviä ongelmia leipomo- ja konditoria-alan tuotteiden kaupassa ilmenee? (n=5)



Minkälaisia kaupallisiin kostotoimiin liittyviä ongelmia leipomo- ja konditoria-alan tuotteiden kaupassa ilmenee? (n=15)



Muita kyselyssä esille tulleita ongelmia leipomo- ja konditoria-alan tuotteiden kaupassa?

- Tilauksia perutaan liian myöhään, jopa 1-2 päivää ennen toimitusta
- Lyhyempien maksuaikojen vastineeksi ostaja vaatii alennusta hintoihin
- Ostajat sanelevat sopimusehdot, jopa kesken sopimuskauden
- Hävikkivastuu, eli tavarantoimittajan on hyvittävä myymättä jääneet tuotteet

Yhteenveto

Erityisesti isot yritykset	Erityisesti pienet yritykset	Kaikki yritykset
<ul style="list-style-type: none">tuntevat sekä lain että valtuutetun hyvinkokevat, että laki on parantanut tavarantoimittajien asemaa ketjussakokevat erityisesti ongelmaksi maksuajat	<ul style="list-style-type: none">tuntevat lain melko hyvineivät tunne valtuutettua kovin hyvinkokevat, että laki ei ole parantanut tavarantoimittajien asemaa ketjussakokevat erityisesti ongelmaksi<ul style="list-style-type: none">sopimusehtojen yksipuoliset muutoksettilausten peruutukset	<ul style="list-style-type: none">kokevat esteeksi toimenpidepyynnön tekemiselle useimmin<ul style="list-style-type: none">liikesuhteen menettämisen pelonostojen pientymisen pelonkokevat ongelmaksi<ul style="list-style-type: none">palautuksetkaupalliset kostotoimet

Seuraavaksi

- Pohditaan, miten voidaan puuttua yleisimmin esiin nousseisiin hankauskohtiin
 - maksuaikojen venyminen lain määräämistä/sovituista
 - pilaantuvan tuotteen määritelmä
 - sanelupolitiikka
 - hävikkivastuu
 - tuotteiden poistaminen ostajan valikoimista
 - tilausmäärien vähentäminen
- Selvitetään, onko hävikkivastuu ETML:n 2 f §:n mukainen kielletty kauppatalpa
 - jos on, ryhdyttävä tarpeellisiin toimiin kielletyn kauppatalpan lopettamiseksi
- Aloitetaan keskustelu pilaantuvan tuotteen määritelmästä ketjun toimijoiden kanssa
 - yksiselitteistä määritelmää ei ole, joten keskustelun tavoitteena löytää konsensus
- Pohditaan, onko tarpeen ulostuloihin liittyen kaupallisiin kostotoimiin tai sanelupolitiikkaan



Elintarvikemarkkina-
valtuutettu

Tilaa uutiskirjeemme



www.elintarvikemarkkinat.fi

Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimisto / PL 200 / 00027 RUOKAVIRASTO
Livsmedelsmarknadsombudsmannens byrå / PB 200 / 00027 LIVSMEDELSVERKET
The Office of the Food Market Ombudsman / P.O. Box 200 / FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY / FINLAND
+358 29 520 55 33
etmv@etmv.fi